

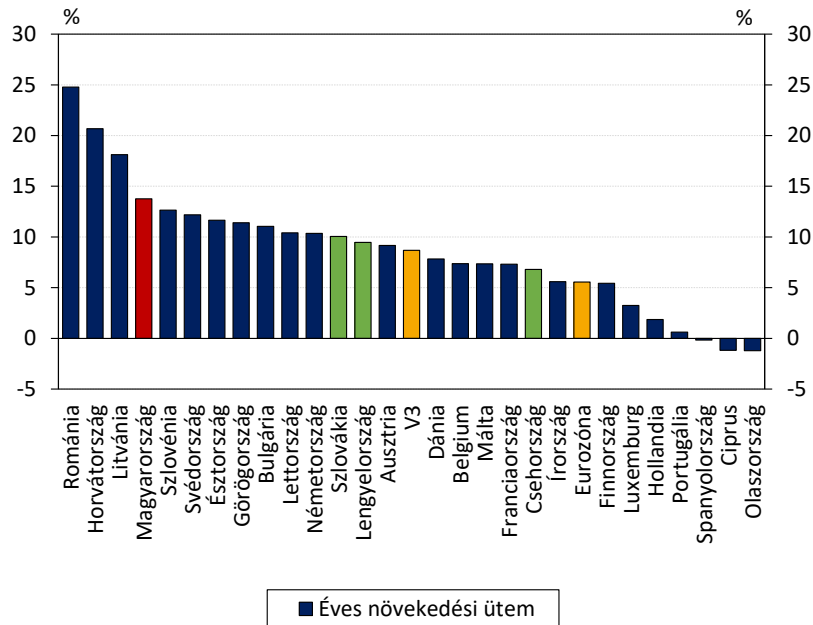
Lassuló pályán a régiós hitelpiacok

Bizonytalanná váló növekedési kilátások, emelkedő infláció és kamatok jellemezték az európai gazdaságok 2022-es évét. Csupa olyan tényező, amelyek egész Európában a vállalati és a lakossági hitelpiac lassulása irányába hatnak. A magyar hitelezési folyamatok érdemben nem térnek el a visegrádi országokban megfigyelhető főbb trendektől.

Vállalati hitelezés: lassuló alapfolyamatok, ágazati kiugrásokkal

A hazai vállalatok bankokkal szemben fennálló tartozása kiugró mértékben növekedett a 2021-es évben, különösen, ha a hitelpiaci finanszírozás mellett az értékpapírokon keresztül megvalósuló finanszírozást is figyelembe vesszük. Ezt a koronavírus kitörését követően beindított kormányzati és jegybanki programok (Növekedési Hitelprogram és Növekedési Kötvényprogram) alapozták meg. Bár 2022-ben a bizonytalanná váló makrogazdasági környezet hatására jelentősen mérséklődött a vállalatok hitelfelvételi hajlandósága, Európai Unióss összevetésben a magyar vállalati hitelállomány a negyedik leggyorsabb ütemben, 13,8 százalékkal bővült még 2022 végén is (1. ábra). A negyedéves összevetésben 1,6 százalékponttal lassabb hazai növekedés továbbra is jelentősen, 8,2 százalékponttal haladta meg az eurozóna és 5,1 százalékponttal a visegrádi országok átlagát.

1. ábra: A vállalati hitelállomány 2022. decemberi éves növekedési üteme az EU-tagállamokban

Forrás: MNB, EKB.

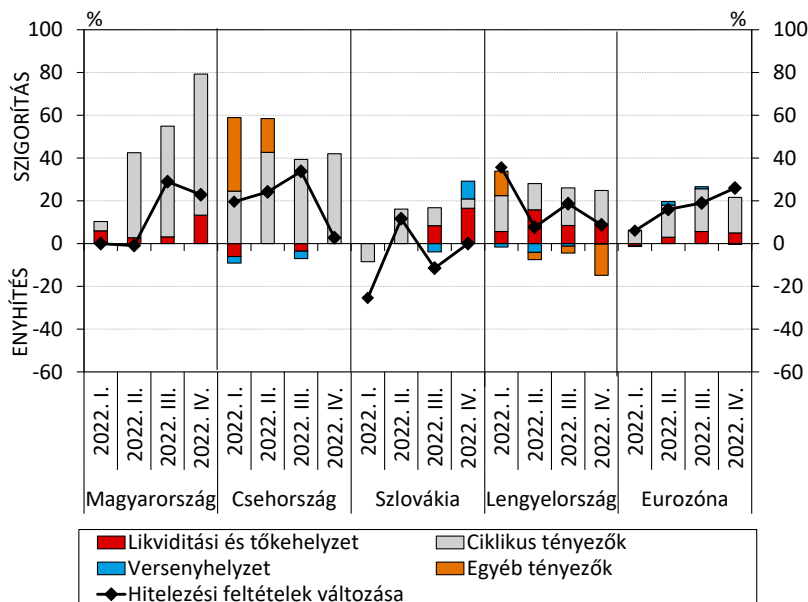
Fontos ugyanakkor megemlíteni, hogy a vállalati hiteldinamika magas szinten maradása részben egyedi, nagyvállalati, az ország energiaigényének finanszírozásával összefüggő hitelügyletekkel függ össze. Ezek a nagyösszegű hiteltranzakciók statisztikailag a vállalati szektor hitelállományában csapódnak le, ám kevésbé kapcsolhatóak a hitelezési alapfolyamatokhoz. Az utóbbi megragadására alkalmasabb a kkv-k hitelállományának nyomon követése, amelyben magas bázisról egy markánsabb lassulás tapasztalható, mint a teljes vállalati hitelállományban. 2021. közepén a kkv hitelállomány éves növekedési üteme még 21 százalék volt, 2022. végén pedig 13 százalék.

A hitelezési tempó lassulása nemzetközi szinten is megfigyelhető. 2022 utolsó negyedében négy ország kivételével az Európai Unió összes országában a vállalati hitelállomány éves növekedési ütemének lassulása volt látható. Az Európai Unióban a harmadik negyedévben látott 8.4 százalékos éves növekedési ütem az utolsó negyedévben már csak 6.3 százalék volt.

A hitelpiac lassulása a kereslet mellett összefügg a bankok által kínált hitelkondíciók szigorodásával. A bankok a negyedik negyedévben mind Magyarországon, mind az Európai Unióban szigorították a vállalati hitelek feltételein. Az eurozónában, Magyarországon és a régió országainak többségében a vállalati hitelfeltételek fokozatos szigorítása volt jellemző a 2022-es évben. A szigorítás döntően a gazdasági

környezet romlására adott reakció, a bankok hitelezési képessége (likviditási és tőkehelyzete) továbbra is stabil (2. ábra).

2. ábra: Vállalati hitelfeltételek változása és a változás irányába ható tényezők nemzetközi összehasonlításban

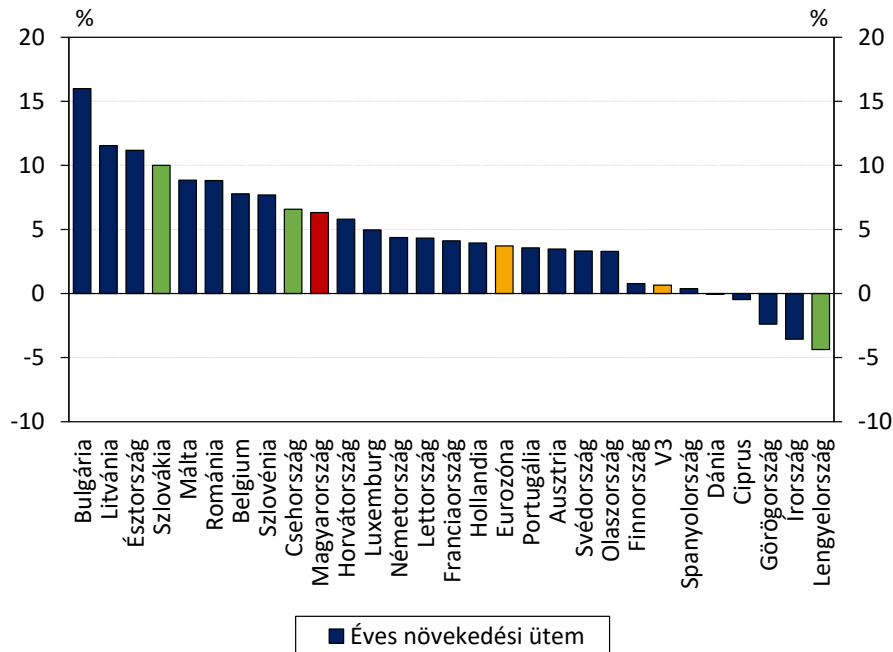
Megjegyzés: Az egyes kategóriák értékei a tematikusan odatartozó tényezők számtani átlagaként adódnak. A pozitív értékek a feltételek szigorodását, a negatívak az enyhítést jelölik. Forrás: MNB, EKB, nemzeti jegybankok.

A hitelfeltételeken belül az árazás tekintetében is egyértelmű az irány a régióban: minden országban a vállalati hitelkamatok emelkedése volt megfigyelhető. Az emelkedés mértékében természetesen jelentős a szórás az adott országra jellemző rövid és hosszú hozam elmozdulás függvényében. Így 2022-ben a magyar vállalati hitelkamatok emelkedése volt a legmagasabb a régióban: a piaci alapon kötött forinthitelek átlagos kamatlába 12,6 százalékponttal emelkedett az év során, míg Lengyelországban és Csehországban 4,9 és 4,8, Szlovákiában és az eurozónában 2,1, illetve 2,2 százalékpontos emelkedés volt megfigyelhető a saját devizanemben folyósított piaci hiteleknél. A magyar vállalati ügyfélkamatok tényleges emelkedése ennél lényegesen alacsonyabb volt, mert a piaci hitelek helyett a vállalatok számottevő része támogatott hitelprogramokon keresztül szerzett finanszírozást. A monetáris kondíciók szigorodása és a makrogazdasági környezet romlása hatására mind az eurozónában, mind Magyarországon a beruházási hitelkereslet csökkenése volt megfigyelhető, míg a likviditási célú, rövid lejáratú hitelek iránti kereslet jellemzően növekedett a térségben a vállalatok megemelkedett működési költségeinek finanszírozási igényeivel párhuzamosan.

Lakossági hitelezés: élesen csökkenő régiós és hazai lakáshitelezés

A lakossági hitelezésben is hasonló az irány a régióban: 2022 utolsó negyedében négy ország kivételével az Európai Unió összes országában a lakossági hitelállomány éves növekedési ütemének lassulása volt megfigyelhető. Ezzel a harmadik negyedévi 4,1 százalékról 3,4 százalékra lassult az Európai Unióban az éves lakossági hiteldinamika 2022 negyedik negyedévére. A hazai lakossági hitelállomány 2022-ben megfigyelhető 6,3 százalékos bővülése továbbra is meghaladta az uniós átlagot (3. ábra). A lassulás oka kettős: egyrészt a törlesztések és az előtörlesztések aránya is megnőtt a korábbi, fizetési moratóriummal jellemzett időszakhoz képest, másrészt pedig az új hitelkibocsátás éles csökkenése is visszafogta az állomány bővülését.

3. ábra: A háztartási hitelállomány 2022. decemberi éves növekedési üteme az EU-tagállamokban

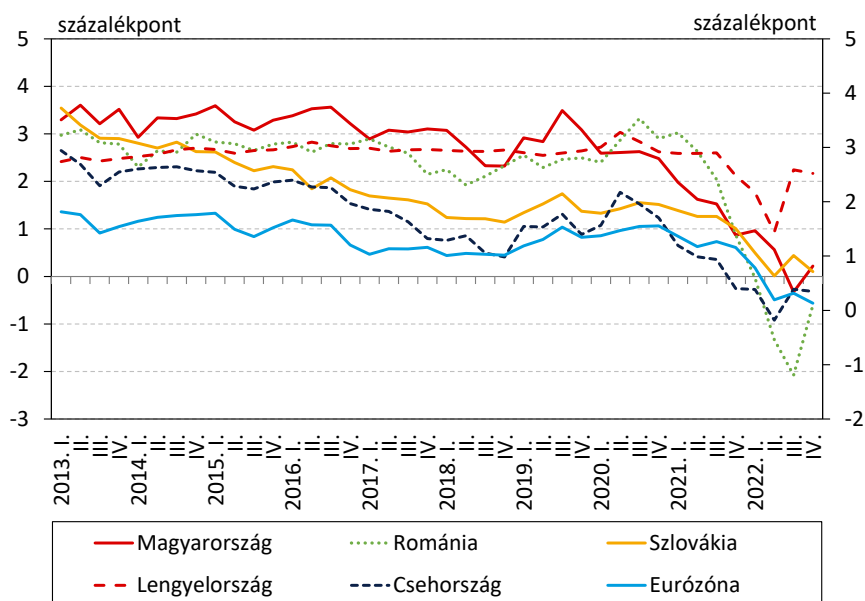

Forrás: MNB, EKB.

A hazai új lakáshitel-szerződéskötések volumene 54 százalékkal maradt el 2022 utolsó negyedében a 2021 negyedik negyedében megfigyelt értéktől. Az EU-ban is hasonló mértékű, 43 százalékos csökkenés volt megfigyelhető a vizsgált időszakban, a legnagyobb, közel 61 százalékos mérséklődés pedig a V3 országok átlagában következett be. A régiós országok közül legnagyobb mértékben, 75 százalékkal Lengyelországban esett vissza a lakáshitelezés 2021 negyedik negyedéhez viszonyítva. A lengyel piacot korábban szinte teljes mértékben a változó kamatozású lakáshitelek [dominálták](#), ahol a leggyorsabban és a legnagyobb mértékben jelent meg a monetáris kondíciók szigorodása a törlesztőrészletek emelkedésében. Csehországban is jelentős, 68 százalékos mérséklődés volt látható, Szlovákiában pedig 34 százalékkal csökkent az új lakáshitel-volumen éves összevetésben.

A nemzetközi szinten általánosan magas infláció következtében megemelkedő kamatkörnyezet egyre több országban gyűrűzik be a lakossági hitelkamatokba is. Ugyanakkor jellemző, hogy a szigorodó monetáris kondíciók átgyűrűzése hosszabb időt vesz igénybe: a hazai lakáshitelek bankközi hozamok feletti átlagos simított kamatfelára például mindössze 0,22 százalékpont volt a negyedik negyedévben, és az eurozónában is csak 0,13 százalékpont volt ez az érték (4. ábra).

4. ábra: A bankközi hozam feletti felár nemzetközi összehasonlítása a hazai pénzneben nyújtott lakáscélú hiteleknél

Megjegyzés: A változó vagy legfeljebb 1 évre fixált kamatozású lakáscélú hitelek esetében a 3 havi bankközi kamat, míg az ennél hosszabb futamidőre kamatfixált hitelek esetében a megfelelő IRS feletti, háromhavi simított kamatfelár. Magyarország esetében az NHP Zöld Otthon Program nulla százalékos forrásköltségét is figyelembe véve. Forrás: MNB, EKB, EMF, Datastream, nemzeti jegybankok.

Az emelkedő kamatkörnyezetben a lakáshitelek iránti kereslet visszaesését szinte valamennyi megkérdezett hazai bank érzékelte, és az európai bankok közül is szokatlanul magas arányuk, nettó 74 százalékuk tapasztalta. A fogyasztási hitelek iránti kereslet mérséklődéséről hazánkban és az EU-ban szintén beszámoltak a bankok a negyedik negyedévben. A lakossági hitelfeltételek tekintetében a bankok a negyedik negyedévben mind Magyarországon, mind az eurózónában szigorítottak. A legtöbb országban a bankok a konjunkturális kilátások-, valamint a bankok likviditási és tőkehelyzetének romlását jelölték meg a szigorítás irányába ható tényezőként, míg hazánkban elsősorban az előbbi indok állt a szigorítások mögött.

A hitelpiacokon általános lassulás látszódik. Ez természetes jelenség egy olyan időszakban, amikor a gazdasági kilátások romlása tapasztalható. A hazai adatok a régiós trendbe illeszkednek. A hitelezés a gazdaság egyik motorja, de az egyensúlyi mutatókra – például, ha túlzott importot vagy fogyasztást finanszíroz – eltérő hiteltípusok eltérő hatást gyakorolnak. Fontos tehát, hogy a következő időszakban megtartsuk az egyensúlyt a termelési kapacitások fenntartása, fejlesztése és a

makrogazdasági célok teljesítése, az árstabilitás és a külső egyensúly helyreállítása között.

„Szerkesztett formában megjelent a Pénzcentrum.hu oldalon 2023. március 14-én.”